

Bau-, Verkehrs- und Forstdepartement Graubünden
Departament da construcziun, traffic e selvicultura dal Grischun
Dipartimento costruzioni, trasporti e foreste dei Grigioni

7000 Cuira, Stadtgartenweg 11
tel. 081 257 21 21 / fax 081 257 21 60
internet: www.bvfd.gr.ch
e-mail: info@bvfd.gr.ch

Explicaziuns

tar la

**lescha davart il provediment d'electricitad
dal chantun Grischun (LPrEI GR)**

Data: 30 da settember 2008/mg

Inhaltsverzeichnis

1	Situaziun da partenza	3
1.1	La legislaziun federala en il sector dal provediment d'electricidad	3
1.1.1	<i>Lescha davart il martgà d'electricidad</i>	3
1.1.2	<i>Lescha davart il provediment d'electricidad</i>	3
1.2	La structura dal provediment d'electricidad	4
1.2.1	<i>En Svizra</i>	4
1.2.2	<i>Il set nivels da la rait</i>	5
1.2.3	<i>En il chantun Grischun</i>	6
1.2.4	<i>Martgà e monopol</i>	7
1.3	Incumbensa legislativa sin basa da la LPrEI	7
2	Principis da la reordinaziun	8
2.1	Finamiras e principis	8
2.2	La designaziun dals territoris da provediment	8
2.3	Las differentas partidas e lur relaziuns giuridicas	9
2.4	L'obligaziun da colliaziun	11
2.4.1	<i>Ordaifer il territori da provediment</i>	11
2.4.2	<i>Ordaifer la zona da construcziun</i>	11
2.5	Reducir differenzas sproporziunadas tranter las tariffas per utilizar las raits	12
2.6	Transferiment da las disposiziuns da la lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun	12
2.7	Dretg d'execuziun	13
3	Remartgas davart las singulas disposiziuns	13
3.1	Lescha davart il provediment d'electricidad dal chantun Grischun (LPrEI GR)	13
3.2	Midada dal dretg vertent	19
4	Consequenzas finanzialas e persunalas	20
5	Observaziun dals principis da la EFLAD	20
6	Valitaziun da las consequenzas da la regulaziun (VCR)	20
7	Agiuntas	21

1 Situaziun da partenza

1.1 La legislaziun federala en il sectur dal provediment d'electricitad

1.1.1 Lescha davart il martgà d'electricitad

Las chombras federalas han deliberà ils 15 da december 2000 la lescha davart il martgà d'electricitad (LME, FF 1999 7370 ss.). Cun questa lescha han duì vegnir creadas las premissas per in martgà d'electricitad che s'orientescha a la concorrenza. Cunter questa lescha è vegnì fatg in referendum. Las votantas ed ils votants svizzers han refusà ils 22 da settember 2002 la lescha davart il martgà d'electricitad ed han incumbensà il cussegl federal e l'administraziun da ponderar anc ina giada il tempo e la concepziun da l'avertura dal martgà svizzer d'electricitad sco er la reglamentaziun dals transits d'electricitad.

1.1.2 Lescha davart il provediment d'electricitad

Suenter la refusaziun da la LME èn las cundiziuns generalas per il provediment d'electricitad sa midadas marcantamain en Svizra: Sco emprim ha la dretgira federala reconuschì – cun la sentenza dals 17 da zercladur 2003 (DTF 129 II 497) – il dretg d'access a la rait per terzas persunas, e quai sa basond sin la lescha da cartels. Suenter la refusaziun da la LME n'hai betg dà ina reglamentaziun da dretg spezial che avess supprimì l'applicaziun da la lescha da cartels, la quala vala en general per l'economia d'electricitad. Sco segund è l'impurtanza dal martgà d'electricitad transcunfinal s'augmentada. L'interruptiun da la forza electrica en Italia il settember 2003 ha mussà che l'urden vertent dal martgà ha stuì vegnir examinà per pudair garantir in meglier provediment. Sco terz è vegnida concretisada ed accelerada l'instituziun d'in martgà intern da la UE per electricitad. En ils stadis commembers da la UE ha stuì vegnir garantì fin l'onn 2007 l'access reglà a la rait a tut las consumentas finalas ed a tut ils consuments finals. La Svizra sco center europeic d'electricitad n'ha betg pudì s'abstegnair dal tuttafatg da quest svilup.

Uschia è ina grupp d'expertas e d'experts ch'è vegnida nominada dal departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun (DATEC) s'occupada dal mars 2003 fin il zercladur 2004 da la reordinaziun legala dal provediment d'electricitad svizzer. Questa reordinaziun dueva tegnair quint dals motivs per la refusaziun da la LME e da las midadas che han gì lieu en il fratemp.

Il 3 da december 2004 ha il cussegl federal deliberà la missiva tar la revisiun da la lescha davart ils implants electric (LIE) sco er tar la lescha davart il provediment d'electricidad (LPrEI; FF 2005 1611 ss.). Las chombras federalas han acceptà la LPrEI il 23 da mars 2007.

La lescha ch'è vegnida deliberada dal parlament prevesa in'avertura dal martgà en dus pass: Ils emprims tschintg onns han las consumentas finalas ed ils consuments finals cun in consum annual da passa 100 MWh access liber al martgà. Suentar tschintg onns po tut la clientella finala eleger libramain lur furnituras u lur furniturs da forza electrica. Cunter l'introducziun d'ina tala avertura dal martgà po dentant anc vegnir fatg in referendum facultativ. La rait da tensiun maximala (220/380 kV) sto vegnir manada d'ina societad naziunala da rait che sto vegnir dominada d'ina squadra svizra. Las ovras electricas interregionalas han gia fundà la swissgrid, ina societad d'acziun da dretg privat, per quest intent. Tschintg onns suenter l'entrada en vigur da la lescha sto la proprietad vi da las raits da tensiun maximala vegnir transferida sin questa societad da rait.

Per il 1. da schaner 2008 è la LPrEI entrada en vigur quasi cumpletta. Excepziuns èn las disposiziuns davart il dretg d'in access a la rait, q.v.d. l'avertura dal martgà per consumentas grondas e per consuments gronds da passa 100 MWh/onn (art. 13 al. 1 e 2) sco er l'indemnisaziun da l'electricidad furnida per la forza electrica or d'energias regenerablas, la quala è reglada en la revisiun da la lescha d'energia (cifra 2 da l'aggiunta tar la LPrEI). Questas disposiziuns entran en vigur il 1. da schaner 2009.

La LPrEI cuntogna ina incumbensa legislativa per ils chantuns. En spezial sto la designaziun dals territoris da provediment vegnir fatga sin fundament dal dretg chantunal (cf. areguard il basegn legislativ dal chantun la cifra 1.3 qua sutvart). La LPrEI entra en vigur cumpletta il 1. da schaner 2009. Quai chaschuna in basegn d'agir urgent areguard la legislaziun executiva chantunala.

1.2 La structura dal provediment d'electricidad

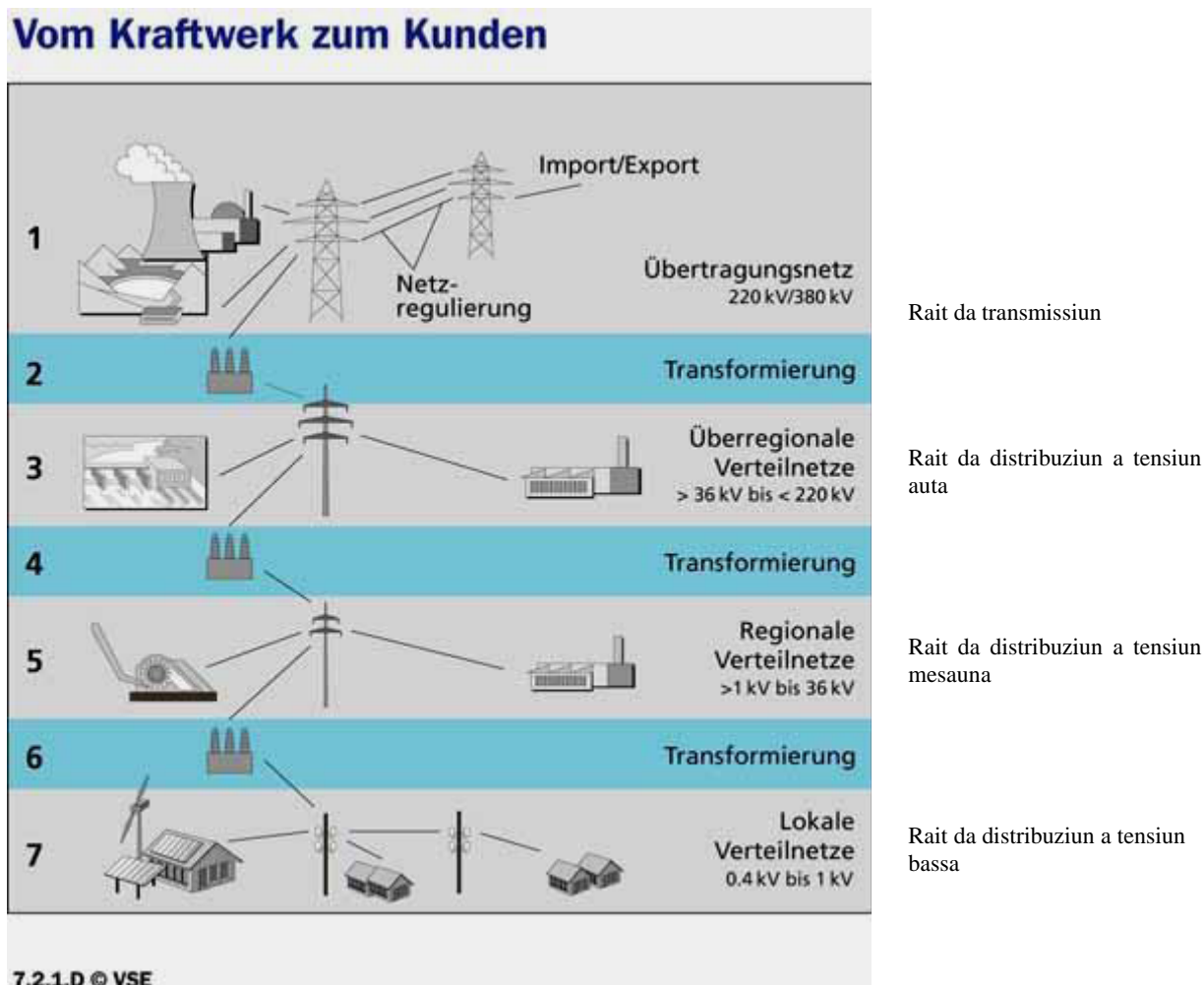
1.2.1 En Svizra

En Svizra è il provediment d'energia chausa da l'economia d'energia. Mettend cundiziuns da basa publicas, procuran la confederaziun ed ils chantuns che l'economia d'energia adempleschia optimalmain e conform als interess generals questa incumbensa. Il martgà d'electricidad svizzer è fermamain fragmentà en la

cumparegliaziun internaziunala. Il provediment d'energia electrica vegn garantì tras circa 900 interpresas da provediment d'electricità (IPE) cun set interpresas colliadas e cun var 80 producentas pli grondas. Las ovras da las vischnancas èn ina part da l'administraziun communal ed èn responsablas sco interpresas cun ina colliaziun traversala er per il provediment d'aua e da gas. En intgins chantuns ed en intginas citads è in'unica interpresa, ch'è integrada verticalmain, cumpetenta per l'entira chadaina da provediment, en auters chantuns vegn il provediment furnì da differentas interpresas. Vi dal chapital da basa da las IPE da ca. 5,6 milliardas francs è participà il maun public cun circa 80 pertschient, societads privatas (inclusiv l'exteriur) cun stgars 20 pertschient.

1.2.2 Ils set nivels da la rait

Per la transmissiun da forza electrica en Svizra vegni distinguì en total tranter set nivels da la rait. I vegn differenzià tranter raits da transmissiun (220 kV / 380 kV), raits da distribuziun surregiunalas (> 36 kV bis < 220 kV), raits da distribuziun regiunalas (> 1 kV bis 36 kV) e raits da distribuziun localas (0.4 kV bis 1 kV). Tranter questas raits sa chattan mintgamai ils nivels da transfurmaziun. Questa via da la forza electrica, davent da l'ovra electrica fin tar la clientella, la quala – tut tenor la dimensiun e la structura da ses consum – è colliada cun ina rait surregiunala, regiunala u locala, vegn preschentada graphicamain sco suonda:

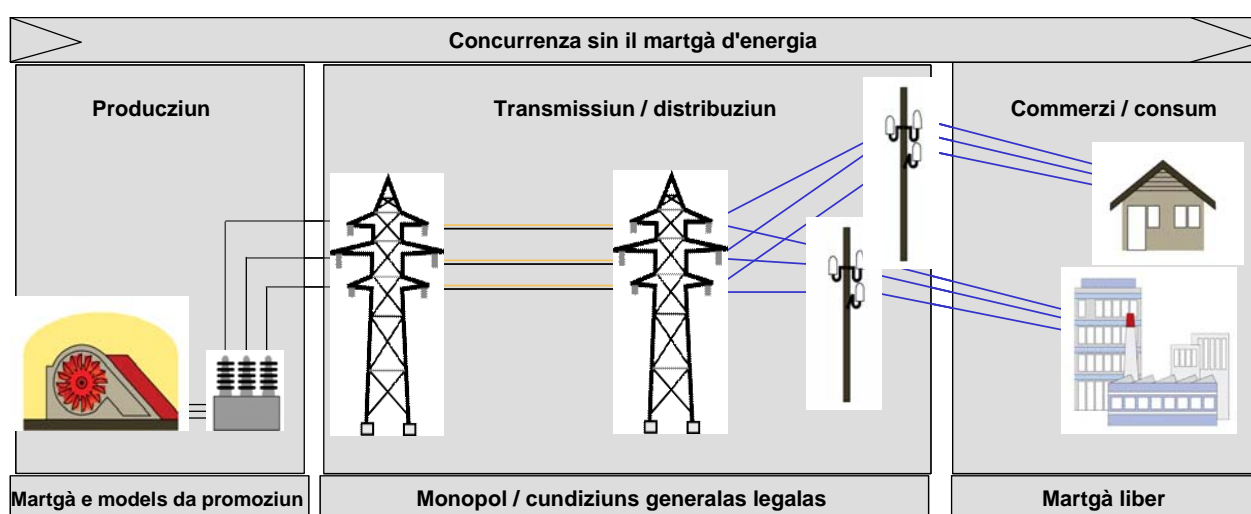

1.2.3 En il chantun Grischun

Per il provediment dal chantun cun energia electrica èn las vischnancas cumpetentas tenor l'art. 61 ss. da la lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun (LDAG; DG 810.100). Per ademplir questas incumbensas pon las vischnancas furmar atgnas interpresas u ovras electricas surregionalas u surdar questa incumbensa a terzas IPE. Il provediment actual ha correspondentamain ina structura d'economia maschadada. Bundant in terz da las 203 vischnancas èn proprietarias da la rait da provediment. Las ulteriuras vischnancas n'èn betg proprietarias da las raits da distribuziun ed han surdà lur incumbensa da provediment ad IPE regionalas (cf. agiunta 4, structura dal provediment final d'energia electrica a las vischnancas dal Grischun).

1.2.4 Martgà e monopol

Entant ch'ils secturs da la producziun, dal commerzi, da la vendita e da la distribuziun vegnan averts per la libra concurrenza, resta la rait da transmissiun e da distribuziun in sector da monopol. Las raits electricas èn il liom tranter ils differents secturs dal martgà. Per evitar abus sco pretschs smesirads e chaussas sumegliantas, èn necessarias reglamentaziuns rigurusas per il sector da monopol. Correspudentamain èn las disposiziuns respectivas fitg detagliadas en la LPrEI. A medem temp surveglia ina instituziun independenta, la cumissiun per l'electricitad (EiCom), che questas disposiziuns vegnian observadas.

Funtauna: UFE/UEnTr

1.3 Incumbensa legislativa sin basa da la LPrEI

Sa basond sin l'artitgel 30 alinea 1 LPrEI ha il legislatur federal assegnà als chantuns differentas incumbensas per exequir la lescha. Lur realisaziun pretenda il relasch d'ina legislaziun executiva chantunala. Il basegn da regulaziun resulta da las incumbensas tenor il dretg federal:

- designar ils territoris da provediment (art. 5 al. 1 LPrEn)
- far valair la garanzia da colliaziun en cas da dispita (art. 5 al. 2 LPrEn)
- disponer la colliaziun da consumentas finalas e da consuments finals ordaifer il territoris da provediment (art. 5 al. 3 LPrEn)

- relaschar disposiziuns davart colliaziuns ordaifer la zona da construcziun sco er davart ils custs da talas, sche quels na vegnan betg reglads dal legislatur federal (art. 5 al. 4 LPrEn)
- reducir differenzas sproporziunadas tranter las tariffas per utilizar las raits (art. 14 al. 4 LPrEn)

L'urgenza per relaschar la legislaziun executiva chantunala è fitg gronda, perquai ch'igl exista in deficit da regulaziun sin plaun chantunal fin che la LPrEI entra en vigur cumpletmain il 1. da schaner 2009. Il cussegl federal ha concludì l'ordinaziun federala davart il provediment d'electricidad (OPrEI) ils 14 da mars 2008. Dapi quest termin èsi enconuscent er sin il stgalim da las disposiziuns executivas, co ch'il dretg federal regla il provediment d'electricidad.

2 Principis da la reordinaziun

2.1 Finamiras e principis

L'elavuraziun dal sboz per ina lescha davart il provediment d'electricidad dal chantun Grischun (LPrEI GR) ha stuì resguardar differentas prescripziuns. La finamira è stada quella da crear ina lescha executiva concisa che sa restrenscha a la regulaziun da quai ch'è absolutamain necessari. Ultra da quai duain tut las disposiziuns dal sector dal provediment d'electricidad vegnir resumadas en ina lescha. Dal puntg da vista material observa la LPrEn GR ils suandants principis: La proprietad vertenta vi da las raits da distribuziun resta garantida. I na vegnan creadas naginas disposiziuns che han l'intent da rectifitgar las structuradas sin cumond dal stadi. Percunter duai la LPrEI GR pussibilitar sin ina basa voluntara da midar las structuradas resp. da consolidar il provediment d'electricidad en il chantun. Las vischnancas restan vinavant responsablas per lur incumbensas d'avertura tenor la planisaziun dal territori.

2.2 La designaziun dals territoris da provediment

La designaziun dals territoris da provediment cuntegna dus aspects. Per l'ina vegn determinada l'extensiun dal territori da provediment. Quai ha consequenzas directas sin las tariffas per utilizar las raits, perquai che questas tariffas ston esser unitaras entaifer in territori da provediment per nivel da tensiun e per gruppa da clientella, e

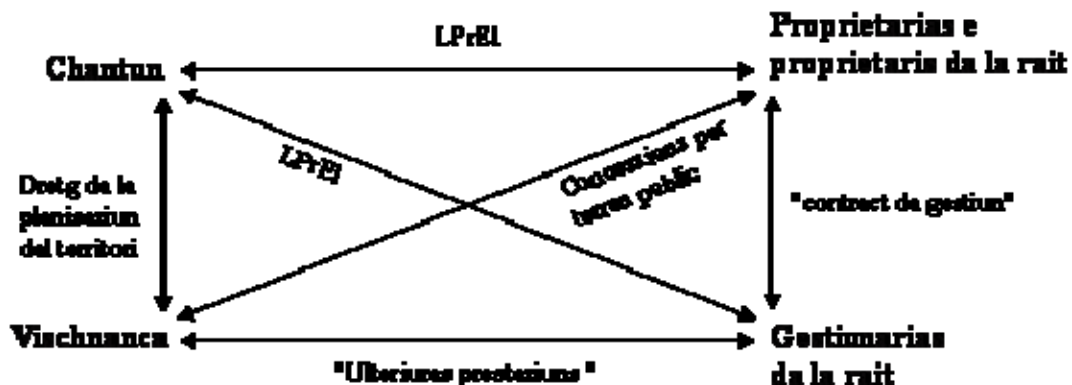
quai independentamain da la distanza tranter il punct d'alimentaziun e d'extracziun. Per l'autra vegnan designadas las gestiunarias respectivas da la rait. Per in territori da provediment è responsabel mintgamai ina gestiunaria.

La procedura per designar ils territoris da provediment variescha tenor ils nivels da tensiun. La vischnanca sto ademplir sias incumbensas d'avertura conform a la planisaziun dal territori er sin il martgà d'electricidad liberalisà. Consequentamain duai la vischnanca pudair decider – tar las raits da distribuziun a tensiun bassa – tgi che sto realisar fisicamain la colliaziun da las consumentas finalas e dals consuments finals sin il territori communal e pia tgi ch'è lur gestiunaria da la rait. La designaziun dals territoris da provediment, q.v.d. la determinaziun da l'extensiun dal territori da provediment – eventualmain differenta dals cunfins communs vertents – è chausa dal chantun. Ils criteris decisivs per l'urden che sto vegnir definì en las relaziuns da proprietad vi da la rait d'electricidad, las relaziuns contractualas concernent la gestiun da la rait d'electricidad e la garanzia d'in provediment d'electricidad segir ed effizient.

La responsabladad per construir, per manar e per mantegnair las raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta han las gestiunarias respectivas. Quellas infurmeschan il chantun davart l'extensiun da lur territori da provediment. Per regla sa restrenscha il chantun a prender enconuschientscha ed a confermar la repartiziun dals territoris da provediment ch'è vegnida fatga tras la bransch d'electricidad. En cas d'irregularitads po il chantun dentant intervegnir cun correcturas: En cas da dispita, per avrir in territori senza provediment ed en cas d'ina violaziun da las obligaziuns tras las gestiunarias da la rait designescha il chantun ils territoris da provediment tenor ils criteris surmenziunads.

2.3 Las differentas partidas e lur relaziuns giuridicas

Cun il nov sistem da la LPrEI èn participads differentas acturas e differentes acturs al provediment d'electricidad. Perquai che la structura dal provediment final è fitg eterogena en il chantun Grischun, resultan er differentas constellaziuns. Las differentas partidas e lur relaziuns giuridicas sa laschan preschentar schematicamain sco suonda:

Las incumbensas d'avertura da las vischnancas vegnan definidas essenzialmain dal dretg chantunal davart la planisaziun dal territori. Ina vischnanca po construir senza l'infrastructura da la rait da distribuziun u la po laschar construir tras ina terza persuna. En il segund cas sto vegnir reglada la relaziun d'utilisaziun speziala per il diever dal terren e dal fund public cun fixar ina concessiun tranter la vischnanca e la proprietaria da la rait. Sche la proprietaria da la rait lascha manar l'infrastructura da la rait da distribuziun tras ina terza persuna, basegnan ils dretgs e las obligaziuns da tut las personas participadas ina reglamentaziun contractuala. Questa reglamentaziun sto cuntegnair schizunt ils servetschs concrets da la gestiunaria, las investiziuns en la rait sco er dumondas dal dretg da proprietad. La finala po la vischnanca sa cunvegnir cun la gestiunaria da la rait davart la furniziun d'eventualas ulteriuras prestaziuns. La LPrEI resumescha quest ultim sector sut la noziun "incarica da prestaziun". Cun elavurar la lescha èsi sa mussà che questa noziun vegn chapida differentamain, uschia ch'ella na vegn betg duvrada en la LPrEI GR.

L'experientscha pratica da fin ussa mussa che las relaziuns contractualas èn regladas oz per part insuffizientamain; quai che ha chaschunà cas da dispita correspundents. La LPrEI GR renviescha perquai a la necessitad da fixar ina regulaziun contractuala clera e menziunescha – per porscher in agid – il basegn da regulaziun.

2.4 L'obligaziun da colliaziun

2.4.1 Ordaifer il territori da provediment

Entaifer in territori da provediment è la gestiunaria respectiva obligada exclusivamain da garantir la colliaziun cun la rait. En cas excepziunals poi dentant esser inditgà che la colliaziun d'ina consumenta finala u d'in consument final ubain d'ina producenta vegnia fatga tras la gestiunaria da la rait vischina. Quai dastgass pertutgar particularmain colliaziuns, da las qualas il proxim punct d'alimentaziun sa chatta en il territori da provediment vischin. Il chantun duai reglar tals cas excepziunals sin fundament d'ina ponderaziun generala dals interess.

2.4.2 Ordaifer la zona da construcziun

La LPrEI oblighescha las gestiunarias da las raits da colliar cun la rait d'electricidad sin lur territori da provediment tut las consumentas finalas e tut ils consuments finals entaifer la zona da construcziun, tut las immobiglias e tut ils abitadis ordaifer la zona da construcziun ch'èn abitads l'entir onn sco er tut las producentas d'electricidad. Questa regulaziun dal dretg federal deroghescha dretg chantunal divergent. Ils chantuns han pia anc la pussaivladad da relaschar disposiziuns davart las colliaziuns d'immobiglias ordaifer il territori da construcziun che n'èn betg abitadas l'entir onn sco er da reglar la surpigliada dals custs da talas.

La lescha federala vertenta davart la planisaziun dal territori na prevesa nagina regulaziun per il provediment d'electricidad ordaifer la zona da construcziun. I n'exista er betg in model d'in reglament d'avertura per il sector d'electricidad. Davart da la planisaziun dal territori vegn snegà in tal basegn d'agir en la legislaziun, uschia ch'i vegn desistì d'integrar en la LPrEI GR ina disposiziun che cumplettass la regulaziun dal dretg federal. Questa renunzia correspunda schizunt a la prescripziun politica da concepir la LPrEI en moda uschè concisa ed uschè flexibla sco pussaivel.

Effectivamain signifitga quai che in'eventuala colliaziun tar immobiglias e tar abitadis che n'èn betg abitads l'entir onn sto vegnir concludida tras in contract tranter las gestiunarias da las raits e las consumentas finalas ed ils consuments finals, medemamain sto vegnir reglada l'obligaziun da surpigliar ils custs da la colliaziun. Il chantun desista d'ina prescripziun unifitganta per la pratica.

2.5 Reducir differenzas sproporziunadas tranter las tariffas per utilizar las raits

L'artitgel 14 alinea 4 LPrEI dat als chantuns l'incumbensa da prender mesiras adattadas per reducir differenzas sproporziunadas tranter las tariffas per utilizar las raits sin lur territori. Dal puntg da vista actual pon ins s'imaginar teoreticamain trais mesiras pussaivlas. Sco emprim pudessan territoris da provediment vegnir fusiunads obligatoricamain tenor il dretg da proprietad. Questa mesira sto vegnir qualifitgada sco anticonstituziunala sut l'aspect da la garanzia da la proprietad. Sco segund pudess vegnir fusiunada la gestiun da territoris da provediment sin cumond uffizial. Er questa intervenziun en la structura violescha la garanzia da la proprietad sco tala. La privaziun da la libertad economica da disponer davart la proprietad, che vegn ordinada dal stadi, è ina restricziun da la proprietad ed ha il medem status sco in'expropriaziun. Sco terz pudess ins s'imaginar da crear in fond chantunal da cumpensaziun. Ils basegns e la concepziun d'in tal fond na pon actualmain anc betg vegnir stimads e definids. Correspondentamain na fai betg senn da crear in tal instrument sin reserva.

Sin fundament da questas ponderaziuns vegni desistì ad interim da crear ina regulaziun chantunala. Sch'ins vegn a chattar mesiras adattadas en il futur, mesiras che na sa basan betg directamain sin l'art. 14 al. 4 LPrEI, vegnan ins a stuair crear ils instruments respectivs a temp util.

2.6 Transferiment da las disposiziuns da la lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun

Il dretg vertent regla il provediment d'energia electrica en ils artitgels 61 fin 71 LDAG ed en ils artitgels 28 fin 30 da l'ordinaziun tar la lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun (ODAG; DG 810.110). Quest sector da regulaziun sto ussa vegnir transferì en la LPrEI GR, da la quala el fa er part materialmain. Cun l'avertura dal martgà d'electricidad èn dentant la gronda part da las disposiziuns vertentas sa mussadas sco betg pli confurmas al sistem. En il futur n'èn las vischnancas betg pli responsablas per la furniziun d'energia electrica a las clientas finalas ed als clients

finals. La clientella libra cumpra senza la forza electrica; a la clientella liada vegn la forza electrica furnida per lescha tras las gestiunarias da las raits. Correspondentamain sto la responsabladad che vegniva statuida en l'artitgel 61 LDAG vegnir reducida a l'obligaziun d'avertura conform a la planisaziun dal territori. Ils artitgels 64 fin 67 LDAG èn antiquads, perquai che l'acquisiziun d'electricidad e perquai che l'acquist da stabiliments electrici n'èn betg pli incumbensas dal suveran. La finanziaziun da las raits da distribuziun electricas vegn fatga a norma da las disposiziuns dal dretg federal davart l'indemnisaziun per il diever da la rait; da contribuziuns chantunalas pon ins desister en il futur, natiralmain er considerond la nova regulaziun da la gulivaziun da finanzas en il Grischun (NGF). Ils artitgels 68 fin 71 LDAG concernan la construcziun, la planisaziun e l'utilisaziun da las lingias electricas. Er questas disposiziuns vegnan derogadas da la legislaziun federala davart l'electricidad e da las regulaziuns dal dretg federal per il sector da l'access a la rait.

2.7 Dretg d'execuziun

Las disposiziuns ch'èn necessarias per exequir la lescha ston vegnir relaschadas da la regenza en ina curta ordinaziun tar la LPrEI GR.

3 Remartgas davart las singulas disposiziuns

3.1 Lescha davart il provediment d'electricidad dal chantun Grischun (LPrEI GR)

Artitgel 1

La disposiziun d'intent suonda terminologicamain la regulaziun dal dretg federal. La LPrEI GR creescha la separaziun necessaria da las incumbensas tranter il chantun, las vischnancas e las IPE.

Artitgel 2

L'artitgel 30 alinea 1 LPrEI menziunescha las incumbensas ch'ils chantuns ston exequir. La LPrEI GR sclerescha qua, tge secturs da questas incumbensas che vegnan transferids a las vischnancas ed a las gestiunarias da las raits.

Artitgel 3

Questa disposiziun surpiglia la dimensiun da regulaziun da l'artitgel 61 LDAG. **L'alineia 1** è vegnì adattà a la nova situaziun sin il martgà d'electricità liberalisà. L'incumbensa da la vischnanca sa restrenscha pia a l'avertura conform a la planisaziun dal territori. La furniziun d'energia electrica a las clientas finalas ed als clients finals n'è betg pli ina incumbensa dal suveran. La clientella libra procura senza per sia forza electrica; a la clientella liada vegn furnida la forza electrica per lescha tras las gestiunarias da las raits.

L'alineia 2 è vegnì surpiglià tal e qual da la LDAG, cun excepziun d'ina correctura redacziunala.

Artitgel 4

L'alineia 1 constatescha da princip ch'ils territoris da provediment ston vegnir designads sin tut ils nivels da la rait. Perquai che la necessitad da designar il territori da provediment sa dat mintgatant da la colliaziun da las clientas finalas e dals clients finals, poi vegnir desistì excepziunalmain da designar in territoris da provediment, sch'i na vegnan betg provedids clientas finalas e clients finals directamain tras raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta.

L'alineia 2 menziunescha ils criteris, tenor ils quals ils territoris da provediment vegnan designads. Ils criteris decisivs èn las relaziuns da proprietad vi da la rait d'electricità, las relaziuns contractualas concernent la gestiun da la rait d'electricità e la garanzia d'in provediment d'electricità segir ed effizient. L'enumeraziun dals criteris permetta da designar ils territoris da provediment adequatamain cun resguardar las relaziuns eterogenas dal chantun. Sch'i vegniss sa basà unicamain sin la proprietad u sin la gestiun vertenta da las raits d'electricità, na vegniss il grond dumber da cas singuls betg resguardà suffizientamain.

L'alineia 3 sclerescha ch'ins na duai betg intervegnir d'uffizi en las relaziuns da proprietad cun designar il territori da provediment.

Artitgel 5

L'alineia 1 pretenda che la designaziun dal territori da provediment stoppia vegnir fatga per l'entir territori chantunal tar raits da distribuziun a tensiun bassa. Uschia duai vegnir

garantì che nagins territoris na restian senza provediment. Ils territoris da provediment existents ston vegnir extendids en moda adequata, sche quai è necessari per la distribuziun entaifer l'entir chantun. Perquai che las raits da distribuziun a tensiun bassa adempleschan incumbensas d'avertura, duain las vischnancas, sco responsablas, pudair fixar, tgi che sto realisar la colliaziun da las consumentas finalas e dals consuments finals sin lur territoris.

Tenor **l'alineia 2** inditgescha la vischnanca respectiva sia gestiunaria da la rait al chantun.

La designaziun dal territori da provediment vegn fatga tenor **l'alineia 3** tras il chantun. Ordavant consultescha el las persunas pertutgadas. La designaziun vegn fatga en furma d'ina disposiziun contestabla. Per in territori da provediment è responsabel mintgamai ina gestiunaria da la rait. Sche la proprietad da la rait e la gestiun da la rait varieschan, vegn relaschada la disposiziun en il senn d'ina obligaziun da tolerar er per la proprietaria da la rait.

Artitgel 6

Al provediment d'electricitad èn participadas differentas partidas cun differentas relaziuns giuridicas (cf. cifra 2.3 qua survant). La pratica vertenta ha mussà che las relaziuns eran vegnidas regladas per part insufficientamain tranter las acturas ed ils acturs. **L'alineia 1** renviescha perquai a la necessitad da far regulaziuns contractualas per las incumbensas che n'èn betg definidas en la lescha.

Per porscher in agid menziunescha **l'alineia 2** il basegn da regulaziun il pli impurtant. Pertutgant il diever dal terren e dal funs public cuntegna la missiva tar la LPrEI da la confederaziun il suandant: "Er il transit d'electricitad sur terren e sur funs public (p.ex. pastgira communabla) vegn a restar ina furma d'utilisaziun speziala tar in martgà d'electricitad liberalisà. Il maun public po dar quest dretg sco fin ussa tras concessiuns e pretender per l'utilisaziun speziala (transit d'electricitad) ina indemnisiun correspudenta (taxa da concessiun). La lescha federala davart il provediment d'electricitad na cuntegna naginas disposiziuns che restrenscheschan en ina moda u l'autra l'autonomia dals chantuns resp. da las vischnancas. Tuttina stoi vegnir renvià al fatg che las indemnisiuns ch'èn vegnidas pajadas fin ussa da l'economia d'electricitad (saja quai da natira voluntara u legala) vegnan sut squitsch en la

concorrenza libra e pon mo vegnir mantegnidas, sch'ellas èn transparentas (art. 12 al. 2, art. 6 al. 2, art. 7 al. 2 LPrEI) e motivadas" (missiva tar la LPrEI, FF nr. 8 dal 1. da mars 2005, p. 1678). La problematica pertutgant la proprietad vi dals stabiliments electricis reflectescha l'artitgel 15a da la lescha davart ils implants electricis (LIE; CS 734.0), ch'è vegnì relaschà cun la LPrEI. En la missiva tar la LPrEI vegn menziunà il suandant: "Analogamain a l'artitgel 37 da la lescha da telecomunicaziun dals 30 d'avrigl 1997 (LTC, CS 784.10, FF 2003 8007) ch'è vegnì revedì excluda questa disposiziun l'applicaziun dal princip d'access tenor l'artitgel 667 dal cudesch civil svizzer (CS 210). Uschia vegn attribuida la proprietad vi da lingias sutterranas d'electricidad e vi d'indrizzs accessorics appartegnents (sco p.ex. chanals da cabels, foss) er en quels cas a las gestiunarias da las raits, nua ch'i n'èn inscrites naginas servituts en il register funsil. L'integraziun da questa regulaziun correspunda ad in basegn urgent da las interpresas da l'economia d'energia. Numerusas gestiunarias da las raits han segirà lur rait da lingias fin ussa en moda giuridicamain insufficienta. Quai ha chaschunà divers problems en il passà, p.ex. en connex cun il transferiment da la proprietad vi da la rait u en connex cun il giavisch da la proprietaria u dal proprietari dal bain immobigliar d'allontanar la lingia" (missiva tar la LPrEI, FF nr. 8 dal 1. da mars 2005, p. 1670). Sche l'introducziun da l'artitgel 15a da la lescha davart ils implants electricis è en cas d'eliminar dal tutt'fatg eventualas intschertezas giuridicas, dastga vegnir dubità. Perquai vegnan las partidas envidadas en questa disposiziun da sclerir per contract la dumonda davart la proprietad.

Artitgel 7

Tenor l'**alineia 1** han las gestiunarias respectivas la responsabladad per construir, per manar e per mantegnair las raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta, perquai che la vischnanca na surpiglia per regla nagina responsabladad per quests nivels da rait tenor la planisaziun dal territori. Per differenziar ils andaments da la procedura a norma da la tensiun, stoi vegnir constatà ch'i po senza auter dar cas en la pratica, en ils quals ina vischnanca è proprietaria da raits da distribuziun a tensiun mesauna u da parts da talas. Ultra da quai po in territori da provediment er cumpigliar differents nivels da tensiun. L'andament da la procedura vegn fixà en tals cas a norma da las circumstanzas respectivas. D'impurtanza principala èsi ch'il dretg d'attenziun giuridica vegnia garanti en mintga cas a las personas pertutgadas.

L'alineia 2 constatescha che las gestiunarias da las raits ston infurmar il chantun davart l'orientaziun tecnica e davart l'extensiun territoriala da las raits da distribuziun da lur territoris da provediment.

La conferma dal territori da provediment vegn fatga tenor **l'alineia 3** en furma d'ina disposiziun contestabla.

Artitgel 8

Er tar raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta sto il chantun disponer d'in instrument per pudair intervegnir en cas d'irregularitads. En cas da dispita vegn – tenor **l'alineia 1** – fatga la designaziun dals territoris da provediment tras il chantun. Quai vala er per avrir in territori senza provediment ed en cas che las obligaziuns vegnissan violadas repetidamain. La designaziun vegn fatga en quest cas a norma da l'artitgel 4.

Artitgel 9

Per garantir la segirezza giuridica necessaria pretenda ina midada dal territori da provediment u da la gestiun da la rait ina nova disposiziun dal chantun.

Artitgel 10

La designaziun d'in territori da provediment conceda a la gestiunaria respectiva da la rait in dretg da colliaziun exclusiv resp. in'obligaziun da colliaziun exclusiva.

Artitgel 11

En tscherts cas poi esser raschunaivel che la colliaziun d'ina consumenta finala u d'in consument final ubain d'ina producenta d'electricitad na vegnia betg fatga tras las gestiunarias designadas, mabain tras las gestiunarias dal territori da provediment vischin. Ils motivs pon esser la structura topografica, la concepziun vertenta da la rait da distribuziun, la proximitad da la consumenta finala u dal consument final cun il punct d'alimentaziun vischin e.u.v. Tenor **l'alineia 1** po il chantun decider en tals cas excepziunals sin fundament d'ina consideraziun dals interess generala. Cun considerar ils interess ston vegnir resguardads ils criteris tenor l'artitgel 4 alineia 2.

En consequenza constatescha **l'alea 2** che las gestiunarias vertentas vegnan liberadas da lur obligaziun da colliaziun en la dimensiun da l'obligaziun da las novas gestiunarias da la rait.

Artitgel 12

Tenor l'artitgel 30 alea 1 en colliaziun cun l'artitgel 5 LPrEI èn ils chantuns responsabels per exequir l'obligaziun da colliaziun. Percunter giuditgescha la ECom dumondas areguard l'access a la rait. La cunfinaziun tranter quests dus secturs na dastgass betg adina esser clera. Questa disposiziun fixescha pia ch'il chantun decida dispitas en connex cun l'obligaziun da colliaziun, sche la ECom n'è betg cumpetenta per quai. En cas spezials vegnan ins a stuair coordinar tranter las duas autoritads da decisiun.

Artitgel 13

Questa disposiziun correspunda textualmain a l'artitgel 63 LDAG, il qual è la basa legala per la Grischelectra SA.

Artitgel 14

L'alea 1 surpiglia la disposiziun penala dal dretg federal per ils secturs ch'il chantun sto exequir. L'emprova e la cumplicitad èn chastiablas. En cas levs poi vegnir desisti d'in chasti.

Artitgel 15

En cas d'acts chastiabels en connex cun personas giuridicas (inclusiv corporaziuns sco vischnancas, federaziuns e.u.v.) ubain cun societads e cun collectivitads da personas senza persunalitad giuridica èn chastiablas quellas personas che han agì u che avessan stuì agir per quellas. Per las multas stat buna solidaricamain la persuna giuridica, la societad u la collectivitad da personas. Per la procedura vala conform al senn l'ordinaziun davart la procedura penala administrativa (PPA, DG 350.490).

Artitgel 16

Sancziuns dal dretg administrativ èn in med per sfurzar d'ademplier obligaziuns da dretg public. Ellas gidan ad exequir las disposiziuns e las ordinaziuns che vegnan ordinadas dal suveran en il rom da la lescha e servan uschia er indirectamain a la segirezza

giuridica. Sancziuns administrativas u mesiras administrativas han l'intenziun da restabilir il stadi legal. Il med il pli impurtant dal sforz administrativ è l'execuziun d'uffizi sin donn e cust da la persuna responsabla. En cas d'in privel direct pon las disposiziuns correspudentas vegnir exequidas immediatamain. Quai po vegnir fatg spezialmain cun in'uschenumnada execuziun d'uffizi anticipada, tar la quala il disturbi vegn allontanà tras las autoritads cumpetentas u tras las personas ch'èn incumbensadas per quai. Complementarmain vala l'artitgel 81 da la lescha davart la giurisdicziun administrativa (LGA; DG 370.100) che prescriba en l'alineia 3 – en connex cun l'execuziun d'uffizi – ch'i sto l'emprim vegnir fixà in termin adequat, per che la persuna responsabla possia ademplir las obligaziuns. I po mo vegnir desistì da fixar quest termin, sch'in privel smanatscha. Sch'il sforz administrativ sto vegnir applitgà, sto la finala adina vegnir resguardà il princip da la proporziunalitad.

Artitgel 17

La midada al martgà d'electricitad liberalisà sut il reschim da la LPrEI federala e da la LPrEI GR vegn a chaschunar in grond dumber d'adattaziuns contractualas. **L'alineia 1** renviescha a las disposiziuns en il dretg federal, las qualas s'expriman davart la validitad resp. davart la cuntinuitad da regulaziuns contractualas (concernent la concessiun). **L'alineia 2** fixescha in termin d'in onn per far las regulaziuns contractualas necessarias. **L'alineia 3** pretenda supplements correspundents per contracts existents, betg visads u betg visabels.

Artitgel 18

La cumpetenzza d'exequir las incumbensas chantunalas ha la regenza. Per motivs d'effizienz po ella delegar la cumpetenzza da decider al departament cumpetent. La procedura da meds legals sa drizza tenor las disposiziuns da la lescha davart la giurisdicziun administrativa (LGA). Cunter decisiuns dal departament poi vegnir recurrì tar la dretgira administrativa, medemamain cunter decisiuns da la regenza. Observond ils principis da la EFLAD, èsi vegnì desistì da menziunar expressivamain la via ordinaria da las instanzas, en la lescha qua avant maun.

3.2 Midada dal dretg vertent

En questa chaussa poi vegnir renvià cumplainamain a la cifra 2.6 qua survart.

4 Consequenzas finanzialas e personalas

Las incumbensas che resultan da nov per il chantun tras la liberalisaziun dal martgà d'electricidad e tras la realisaziun da la LPrEI GR han per consequenza ch'i dat ulteriuras capacitads da lavur tar l'uffizi d'energia e da traffic. En spezial ston vegnir designads ils territoris da provediment per l'entir chantun, cussegliadas las vischnancas e las IPE pli pitschnas, decididas dispitas, garantida la coordinaziun cun las autoritads communalas e federalas sco er constitui e manà in cataster davart ils territoris da provediment, davart las gestiunarias da las raits e davart las proprietarias da las raits.

5 Observaziun dals princips da la EFLAD

Ils princips da l'essenzialisaziun e da la flexibilisaziun da la legislaziun e da l'applicaziun dal dretg (EFLAD) vegnan observads en la LPrEI GR. Tut las disposiziuns chantunalas areguard il provediment d'electricidad vegnan resumadas en in relasch. Quest relasch sa restrenscha a la regulaziun da quai ch'è absolutamain necessari.

6 Valitaziun da las consequenzas da la regulaziun (VCR)

Las consequenzas da la liberalisaziun dal martgà d'electricidad sin l'economia èn grondas. Suentar las stentas da liberalisar e da deregular è vegnida fatga – en la debatta politica dal parlament federal – ina "re-regulaziun". Correspondentamain grond è daventà il dumber da regulaziuns en la LPrEI ed en l'ordinaziun federala appartegnenta (OPrEI). Uschia vegnan las consequenzas ch'èn per part considerablas per las IPM en il sector dal provediment d'electricidad chaschunadas dal dretg federal. La LPrEI GR sa restrenscha a quellas regulaziuns ch'èn absolutamain necessarias per exequir las incumbensas chantunalas. Uschenavant sco pussaivel èsi vegnì desistì da crear novs instruments uffizials. Ins ha pia pudì desister d'in "test dad IPM" spezial per la LPrEI GR.

7 Aggiuntas

- Agiunta 1: Lescha davart il provediment d'electricitad dal chantun Grischun (LPrEI GR)
- Agiunta 2: Lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun (LDAG), artitgels 5, 6 e 61 fin 71
- Agiunta 3: Ordinaziun davart il dretg da las auas dal chantun Grischun (LDAG), artitgels 11 e 28 fin 30
- Agiunta 4: Structura dal provediment final d'energia electrica a las vischnancas dal Grischun, stadi da l'avust 2008

Lescha davart il provediment d'electricitad dal chantun Grischun (LPrEl GR)

dals ...

Il cussegl grond dal chantun Grischun ¹⁾,

sa basond sin ils art. 30 al. 1 da la lescha federala dals 23 da mars 2007 davart il provediment d'electricitad ²⁾ sco er sin l'art. 31 da la constituziun chantunala ³⁾,

sunter avair gè invista da la missiva da la regenza dals ... ⁴⁾,

concluda:

I. Disposiziuns generalas

Art. 1

¹ Questa lescha ha l'intent da proveder il territori chantunal en moda segira, economica e durabla cun electricitad. Intent e champ d'applicaziun

² Questa lescha regla l'execuziun dal dretg federal ⁵⁾ e la repartiziun da las incumbensas tranter las vischnancas, las organisaziuns da l'economia ed il chantun.

Art. 2

Il chantun exequescha las incumbensas ch'èn vegnidas surdadas ad el tras il dretg federal ⁶⁾, sche las vischnancas u sche las gestiunarias da las raits na vegnan betg decleradas sco cumpetentas. Cumpetenzza

Art. 3

¹ Las vischnancas èn responsablas per ademplier lur incumbensas d'avertura tenor la planisaziun dal territori. Avertura

---

¹⁾ PCG ...

²⁾ CS 734.7

³⁾ DG 110.100

⁴⁾ pagina ...

⁵⁾ lescha federala davart il provediment d'electricitad, CS 734.7

⁶⁾ lescha federala davart il provediment d'electricitad, CS 734.7

² Per ademplir lur incumbensas pon ellas furmar atgnas interpresas per il provediment d'energia (IPE) regionalas u surregionalas u surdar questa incumbensa a terzas personas.

II. Territoris da provediment e gestiun da la rait

Art. 4

Designaziun dals territoris da provediment

¹ Ils territoris da provediment ston vegnir designads sin tut ils nivels da la rait. Sch'i n'èn colliads naginas consumentas finalas e nagins consuments finals cun las raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta, poi vegnir desistè da la designaziun.

² La designaziun dals territoris da provediment vegn fatga tenor ils suandants criteris:

- a) relaziuns da proprietad vi da la rait d'electricitad;
- b) relaziuns contractualas concernent la gestiun da la rait d'electricitad;
- c) garanzia d'in provediment d'electricitad segir ed effizient.

³ La proprietad vi da las raits resta garantida.

Art. 5

Raits da distribuziun a tensiun bassa

¹ Tar las raits da distribuziun a tensiun bassa sto la designaziun dal territori da provediment vegnir fatga per l'entir territori chantunal.

² Las vischnancas inditgeschan al chantun la gestiunaria da lur rait.

³ Il chantun designescha ils territoris da provediment suenter avair consultà las vischnancas, las proprietarias da las raits e las gestiunarias da las raits. Per in territori da provediment è responsabla mintgamai ina gestiunaria.

Art. 6

Regulaziuns contractualas

¹ Las vischnancas, las proprietarias da las raits e las gestiunarias da las raits reglan tras in contract ils dretgs e las obligaziuns, uschenavant che tals surpassan las incumbensas tenor il dretg federal ¹⁾.

² Ina regulaziun contractuala è necessaria en spezial per:

- a) duvrar il terren ed il fund public;
- b) reglar la relaziun tranter las proprietarias da las raits e las gestiunarias da las raits;
- c) definir las relaziuns da proprietad vi da las raits da distribuziun;
- d) fixar eventualmain ulteriuras prestaziuns da las gestiunarias da las raits per rinforzar il provediment da basa.

---

¹⁾ lescha federala davart il provediment d'electricitad, CS 734.7

Art. 7

¹ La responsabladad per construir, per manar e per mantegnair las raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta han las gestiunarias respectivas.

Raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta

² Las gestiunarias da las raits infurmeschan il chantun davart l'extensiun territoriala e davart l'orientaziun tecnica da lur territori da provediment sco er davart las relaziuns da proprietad vi da la rait. Sch'i vegnan averts novs territoris, sto l'infurmaziun vegnir dada, avant ch'ils indrizs vegnan construids.

³ Ils territoris da provediment vegnan confermads dal chantun cun ina disposiziun.

Art. 8

¹ Tar raits da distribuziun a tensiun mesauna ed auta designescha il chantun il territori da provediment e las gestiunarias da las raits:

Designaziun tras il chantun

- a) en cas da dispita;
- b) per avrir in territori senza provediment;
- c) sche las gestiunarias vertentas da las raits n'adempleschan repetidamain betg lur obligaziuns.

² La designaziun vegn fatga a norma da l'artitgel 4.

Art. 9

Sch'i vegn midà il territori da provediment u la gestiun da la rait, pretenda quai ina nova disposiziun dal chantun. La procedura sa drizza tenor il nivel da la rait en dumonda.

Midada da las relaziuns

III. Obligaziuns da colliaziun

Art. 10

Entaifer in territori da provediment èn las gestiunarias da las raits ch'èn vengidas designadas, obligadas da garantir la colliaziun cun la rait tenor las disposiziuns dal dretg federal ¹⁾.

Princip

Art. 11

¹ Il chantun po obligar las gestiunarias da las raits – suenter avair considerà tut ils interess – da colliar cun la rait er las consumentas finalas ed ils consuments finals sco er las produentas d'electricidad che sa chattan ordaifer lur territori da provediment. Cun considerar ils interess ston vegnir resguardads ils criteris tenor l'artitgel 4 alinea 2.

Ordaifer il territori da provediment

² Las gestiunarias vertentas vegnan liberadas da lur obligaziun da colliaziun en la dimensiun da l'obligaziun da la nova gestiunaria da la rait.

---

¹⁾ lescha federala davart il provediment d'electricidad, CS 734.7

Art. 12

Disputas

Il chantun decida disputas en connex cun l'obligaziun da colliaziun, uschenavant ch'ellas n'èn betg sutta messas a la cumpetenzza da la cumissiun per l'electricitad (ElCom).

IV. Furmas d'organisaziun d'interess chantunal

Art. 13

Societads
chantunals da
forza electrica

¹ Il chantun e las vischnancas èn autorisads da fundar, eventualmain cun in'ulteriura interessenza grischuna, atgnas societads da forza electrica che s'occupan da la produenziun, dal transport, da la transformaziun, dal barat e da la furniziun d'energia electrica.

² Questas societads da forza electrica pon da lur vart sa participar ad autras societads da produenziun e da commerzi d'energia.

V. Disposiziuns penals

Art. 14

Multa

¹ Tgi che violescha sapientivamain u per negligentscha las disposiziuns dal dretg federal ¹⁾ ch'il chantun sto exequir, questa lescha u relaschs e disposiziuns che sa basan sin quella, vegn chastia cun ina multa da fin 100 000 francs.

² L'emprova e la cumplicitad èn chastiablas.

³ En cas levs poi vegnir desisti d'in chasti.

⁴ La procedura sa drizza conform al senn tenor l'ordinaziun davart la procedura penala administrativa ²⁾.

Art. 15

Responsabladad

¹ Empè d'ina persuna giuridica, d'ina societad collectiva u commanditara, d'ina firma singula, d'in institut da dretg public u d'ina collectividat da persunas senza personalitad giuridica èn chastiablas las persunas natirals che han agì u che avessan gè d'agir per quellas.

² Per multas e per custs stat buna solidaricamain la persuna giuridica, la societad u la collectividat da persunas.

---

¹⁾ lescha federala davart il provediment d'electricitad, CS 734.7

²⁾ DG 350.490

Art. 16

Per exequir obligaziuns tenor il dretg federal ¹⁾ e tenor questa lescha po il chantun ordinar sancziuns dal dretg administrativ, en spezial l'execuziun d'uffizi sin donn e cust da la chaschunadra u dal chaschunader ed il restabiliment dal stadi legal.

Sancziuns dal dretg administrativ

VI. Disposiziuns finalas

Art. 17

¹ La valaivladad da las relaziuns contractualas vertentas sa drizza tenor il dretg federal ²⁾.

Disposiziuns transitoricas

² Las vischnancas, las proprietarias da las raits e las gestiunarias da las raits fan las reglamentaziuns contractualas tenor l'artitgel 6 entaifer in onn suenter l'entrada en vigur da questa lescha.

³ Ils contracts existents che han – il mument da l'entrada en vigur da questa lescha – ina valaivladad restanta da passa in onn, ston vegnir cumplettads cun supplements correspondent.

Art. 18

¹ Las incumbensas chantunales dal dretg federal ³⁾ e da questa lescha vegnan exequidas da la regenza. Ella po delegar la cumpetenza da decider al departament competent.

Execuziun

² La regenza po declerar particularmain las directivas da la branscha e las normas spezialisadas sco liantas.

Art. 19

Cun l'entrada en vigur da questa lescha vegnan midads ils relaschs qua sutvart sco suonda:

Aboliziun e midada dal dretg vertent

1. Lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun dals 12 da mars 1995 (LDAG) ⁴⁾

Art. 5 al. 1

Il chantun cusseglia las vischnancas sin giavisch en dumondas da l'utilisaziun da la forza idraulica (...).

---

¹⁾ lescha federala davart il provediment d'electricitad, CS 734.7

²⁾ art. 14 al. 5 da la lescha federala davart il provediment d'electricitad (CS 734.7) ed art. 30 da l'ordinaziun federala davart il provediment d'electricitad (CS 734.71)

³⁾ CS 734.7

⁴⁾ DG 810.100

Art. 6 lit. g
aboli

Art. 61 fin 71
aboli

2. **Ordinaziun tar la lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun dal 1. da december 1994 (ODAG)**¹⁾

Art. 11

Prestaziuns economicas dal concessiunari en il senn da l'artitgel 23 litera g LDAG èn spezialmain:

- a) il tschains d'aua;
- b) las taxas da concessiun;
- c) l'energia da concessiun (energia gratuita ed energia da preferenza).

Art. 28 fin art. 30
aboli

Art. 20

Referendum,
entrada en vigur

¹⁾ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ ²⁾.

²⁾ La regenza fixescha il termin da l'entrada en vigur ³⁾.

---

¹⁾ DG 810.110

²⁾ il termin da referendum è scadi ils ... senza ch'i saja vegnì fatg in tal

³⁾ mess en vigur cun CR dals ... per il ...

Extract dal dretg vertent

**Lescha davart il dretg da las auas dal chantun
Grischun (LDAG)**

acceptada dal pievel ils 12 da matg 1995 ¹⁾

(...)

Art. 5

¹ Il chantun cusseglia las vischnancas sin giavisch en dumondas da l'utilisaziun da la forza idraulica e dal provediment d'energia. Cussegliaziun da las vischnancas

² Per regla è questa cussegliaziun dal chantun gratuita.

Art. 6

En questa lescha signifitgeschan:

Noziuns

- a) Utilisaziun da la forza idraulica: utilisaziun da la forza natirala da l'aua sco er quella che resulta cun pumpar aua en ina posiziun pli auta. En quest connex succeda l'utilisaziun cun l'intent da producir energia.
- b) Implant da pumpadi: implant ch'è abel da duvrar repetidamain a maun da pumpas aua d'auas publicas per producir energia electrica u da pussibilitar per il medem intent ina utilisaziun che surpassa la forza idraulica natirala. Pumpas puramain d'apport na valan betg sco implants da pumpadi.
- c) Pumpa d'apport: Indriz da pumpadi che maina aua d'auas publicas en in implant electric senza pussibilitar che quella vegnia utilisada repetidamain per producir energia electrica.
- d) Tschains d'aua: la taxa ch'il concessiunari debitescha annualmain a las vischnancas per l'utilisaziun da l'aua.
- e) Taglia sin ovras idraulicas: la taxa ch'il concessiunari debitescha annualmain al chantun.
- f) Prestaziun brutta: la media da prestaziun mecanica brutta da l'aua calculada sin fundament da la pendenza utilisabla e sin la quantidad utilisabla.

---

¹⁾ M dals 13 da zercladur 1994, 193; PCG 1994/95, 334 (1. lectura), 697 (2. lectura)

- g) Interpresa per il provediment d'energia (IPE): Interpresas organisadas tenor il dretg privat u tenor dretg public che han ina incumbensa publica per il provediment d'energia.

(...)

III. Provediment d'energia electrica

Art. 61

1. Responsabladad

Las vischnancas procuran en lur territori per l'avertura e per la furniziun da forza electrica.

Art. 62

2. Organisaziun
a) sin plaun communal

Per ademplir lur incumbensas tenor l'artitgel 61 pon las vischnancas furnar atgnas interpresas per il provediment d'energia (IPE) regiunalas u surregiunalas u surdar questa incumbensa ad IPE privatas.

Art. 63

b) sin plaun chantunal

¹ Il chantun e las vischnancas èn autorisads da fundar, eventualmain cun in'ulteriura interessenza grischuna, atgnas societads da forza electrica che s'occupan da la produenziun, dal transport, da la transformaziun, dal barat e da la furniziun da forza electrica.

² Questas societads da forza electrica pon da lur vart sa participar ad autras societads da produenziun e da commerzi d'energia.

Art. 64

3. Procuraziun e barat d'energia electrica

Il chantun po – sin giavisch da las IPE communalas, regiunalas e surregiunalas e per garantir in provediment d'energia communal, regional e surregional – far contracts per procurar u per barattar energia.

Art. 65

4. Acquist d'implants da forza electrica e da dretgs da cundiever

¹ Il chantun po acquistar implants da forza electrica u dretgs da cundiever a tals a favur dad IPE communalas, regiunalas e surregiunalas.

² Lur implants da forza electrica sco er lur dretgs da cundiever pon il chantun e las vischnancas surlaschar respectivamain ceder ad atgnas IPE u ad IPE privatas regiunalas e surregiunalas.

Art. 66

5. Contribuziuns finanzialas dal chantun

¹ Il chantun po pajar contribuziuns finanzialas ad IPE regiunalas e surregiunalas che vegnan purtadas per gronda part da las vischnancas, sche las mesiras intenziunadas:

- a) correspundan ad in concept chantunal da provediment;

- b) servan a meglierar in provediment d'energia surregional;
- c) las expensas necessarias surpassan las pussaivladads finanzialas da questas organisaziuns e
- d) na premettan naginas contribuziuns chantunalas per il manaschi dals implants.

² Las contribuziuns dal chantun ston vegnir graduadas tenor la forza finanziaria da las vischnancas partecipadas.

Art. 67

Davart il pajament da contribuziuns finanzialas en il senn da l'artitgel 66, vegn decidì en il rom da la cumpetenzza finanziaria tenor la constituziun chantunala ¹⁾. Vi da la concessiun da contribuziuns pon vegnir colliadas pretenziuns e cundiziuns che sa refereschan a la chaussa.

6. Concessiun da contribuziuns

Art. 68

En il rom da la cumpetenzza dal chantun en il sector d'installaziuns da current ferm e da current lev surveglia la regenza che la planisaziun e che la construcziun da lingias e da cabels da current ferm na restrenschan nagins interess publics.

7. Lingias electricas
a) implants

Art. 69

¹ La regenza po resalvar d'uffizi u sin dumonda da las vischnancas il dretg da prescriber a pliras interpresas da forza electrica da construir e d'utilisar communablamain lingias da transport.

b) resalvas areguard l'utilisaziun

² Ils proprietaris d'implants da forza electrica sin territori chantunal han da conceder al chantun, a las vischnancas sco er a las IPE regionalas e surregionalas il dretg da cundiever da lur implants, e quai cunter ina indemnisaziun adequata. L'indemisaziun vegn – sch'i n'è betg reglà insatge auter – fixada tenor la lescha federala davart ils implants electricas da current lev e da current ferm ²⁾.

Art. 70

¹ Per garantir in'utilisaziun adequata da l'energia tras il barat dal current e per limitar interrupziuns dal current, po la regenza – suenter avair consultà las societads pertutgadas – ordinar la fusiun da raits da lingias.

c) resalvas areguard las raits da lingias

² Ils custs van per regla a quint da las interpresas da forza electrica.

Art. 71

La lescha federala davart ils implants electricas da current lev e da current ferm resta resalvada areguard l'applicaziun dals artitgels 68, 69 e 70.

8. Resalva dal dretg federal

---

¹⁾ DG 110.100

²⁾ CS 734.0

Ordinaziun tar la lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun (ODAG)

sa basond sin l'art. 78 da la lescha davart il dretg da las auas dal chantun Grischun (LDAG) ¹⁾

relaschada dal cussegl grond il 1. da december 1994 ²⁾

(...)

Art. 11

Prestaziuns economicas dal concessiunari en il senn da l'artitgel 23 litera f LDAG ³⁾ èn spezialmain:

Prestaziuns economicas dal concessiunari

- a) il tschains d'aua;
- b) las taxas da concessiun;
- c) l'energia da concessiun (energia gratuita ed energia da preferenza).

(...)

III. Provediment d'energia electrica

Art. 28

Per concluder contracts en connex cun l'acquisiziun d'energia u cun il barat d'energia è cumpetenta la regenza.

Procuraziun e barat d'energia electrica

Art. 29

La regenza fa in concept chantunal da provediment. Il concept da provediment cuntegna:

Concept chantunal da provediment

- a) pretensiuns generalas areguard la garanzia dal provediment da las regiuns e da parts da las regiuns dal chantun;
- b) mesiras che pon augmentar la segirezza dal provediment;
- c) pussaivladads per las regiuns da collavurar ina cun l'autra e cun il chantun.

¹⁾ DG 810.100

²⁾ M dals 13 da zercladur 1994, 193; PCG 1994/95, 334 (1. lectura), 733 (2. lectura)

³⁾ DG 810.100

Dumonda per
contribuziuns
finanzialas dal
chantun

Art. 30

¹ La dumonda per il pajament d'ina contribuziun finanziaria en il senn da l'artitgel 66 LDAG ¹⁾ sto vegnir inoltrada al departament cumpetent.

² La dumonda sto cuntegnair las suandantas indicaziuns:

- a) statuts e rapports da gestiun dals petents sco er in concept davart il manaschi da las interpresas surregiunalas per il provediment d'energia electrica (IPE) u da la collavuraziun da las IPE regiunalas;
- b) explicaziuns, quant enavant che las mesiras planisadas correspundan al concept chantunal da provediment;
- c) explicaziuns, quant enavant ch'il provediment surregiunal d'energia vegn meglierà tras las mesiras planisadas;
- d) ina calculaziun exacta dals custs per las mesiras planisadas;
- e) ina motivaziun, pertge che las mesiras planisadas surpassan las pussaivladads finanzialas dal petent.

---

¹⁾ DG 810.100